

اعتکاف

توقف در مسجد به قصد **عبادت** را اعتکاف گویند. این عبادت در **فقه** دارای بایستی مستقل به نام اعتکاف است.

فهرست مندرجات

- ۱ - اعتکاف در لغت
  - ۲ - اعتکاف در اصطلاح
  - ۳ - واژه اعتکاف در قرآن
  - ۴ - پیشینه اعتکاف
    - ۴.۱ - تجدید بنای کعبه توسط ابراهیم (ع)
    - ۴.۲ - عبادت حضرت مریم در مسجدالاقصی
    - ۴.۳ - اعتکاف بت پرستان
  - ۵ - اعتکاف در اسلام
    - ۵.۱ - آیات دال بر اعتکاف
    - ۵.۲ - روایات اعتکاف
  - ۶ - زمان اعتکاف
  - ۷ - حکم تکلیفی اعتکاف
  - ۸ - شرایط و احکام اعتکاف
    - ۸.۱ - روزه
      - ۸.۱.۱ - مستندات روزه در اعتکاف
      - ۸.۲ - سه روز ماندن در مسجد
    - ۸.۲ - اعتکاف در مسجد و عدم خروج از آن
      - ۸.۲.۱ - مستندات اعتکاف در مسجد
      - ۸.۲.۲ - مقصود از مسجد
    - ۸.۴ - اجتناب از مباشرت با زنان
      - ۸.۴.۱ - مستندات این شرط
    - ۸.۵ - دیگر شرایط اعتکاف
  - ۹ - احکام اعتکاف
    - ۹.۱ - روزه اعتکاف
      - ۹.۱.۱ - عدم شرطیت قصد اعتکاف در روزه
      - ۹.۱.۲ - بطلان اعتکاف بدون روزه ولو با عذر
    - ۹.۲ - شروع و پایان اعتکاف
    - ۹.۳ - ناتمام گذاشتن اعتکاف
    - ۹.۴ - خروج از مسجد به هنگام ضرورت
  - ۱۰ - محرمات اعتکاف
  - ۱۱ - اسباب بطلان اعتکاف
    - ۱۱.۱ - مبطل اعتکاف بودن مبطلات روزه
    - ۱۱.۲ - آمیزش در شب
    - ۱۱.۳ - ارتکاب دیگر محرمات
  - ۱۲ - آثار بطلان اعتکاف
    - ۱۲.۱ - اعتکاف معین و غیرمعین و مستحب
    - ۱۲.۲ - بطلان اعتکاف به وسیله آمیزش
    - ۱۲.۳ - بطلان اعتکاف به سبب دیگر محرمات
    - ۱۲.۴ - بطلان اعتکاف به سبب بطلان روزه
- ۱۳ - پانویس
- ۱۴ - منبع

اعتکاف در لغت

اعتکاف، مصدر باب افتعال از ریشه «ع-ک-ف» به معنای محبوس کردن و روی آوردن به چیزی است.

[۱] مجمع البحرین، ج ۲، ص ۲۲۹.

[۲] تاج العروس، ج ۱۲، ص ۳۹۶-۳۹۷.

[۳] لسان العرب، ج ۹، ص ۳۴۰-۳۴۱، «عکف».

راغب گوید: اعتکاف به معنای روی آوردن و **ملازمت** با چیزی، همراه با **تعظیم** آن است.

[۴] مفردات، ص ۵۷۹، «عکف».

اعتکاف در اصطلاح

به توقّف سه روز یا بیشتر در مسجد به **قصد قربت** و با شرایط مخصوص، اعتکاف، و به شخص به جا آورنده اعتکاف، **معتکف** گویند.
[۵] جواهرالکلام، ج ۱۷، ص ۱۵۹.
[۶] العروة الوثقی، ج ۲، ص ۷۵.

واژه اعتکاف در قرآن

واژه اعتکاف در قرآن نیامده؛ ولی مشتقات ماده «عکف» از **ثلاثی مجرد** به صورت اسم فاعل ۷ بار و در شکل **اسم مفعول** و **مضارع** هر کدام یک بار آمده است.

پیشینه اعتکاف

از برخی آیات قرآن بر می آید که این عبادت در **ادیان توحیدی** پیشین نیز مطرح بوده و **پیامبران الهی** و موحدان گاه برای **راز و نیاز** با خداوند، مدتی از **زندگی و جامعه** دوری می‌گزیدند و به **مسجد الحرام** یا **معابد** دیگر پناه می‌بردند و مدتی خود را برای عبادت با **خدا** و **راز و نیاز** با او **محبوس** می‌کردند.
[۷] راهنما ج ۱، ص ۳۹۹.

← تجدید بنای کعبه توسط ابراهیم (ع)

از جمله آیه ۱۲۵ بقره است که خداوند در آن به **ابراهیم** و فرزندش **اسماعیل**، فرمان می‌دهد تا مسجدالحرام را برای طواف کنندگان و معتکفان **پاکیزه** گردانند:
«وَعَهَدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّافِينَ وَالْعُكْفَيْنِ».
[۸] بقره/سوره ۲، آیه ۱۲۵
[۹] التفسیر الکبیر ج ۲، ص ۲۷۶.

از این آیه، افزون بر اینکه استفاده می‌شود **سنت** اعتکاف در شریعت **حضرت ابراهیم** علیه السلام بوده، اهمیت فوق‌العاده این عبادت در شریعت آن حضرت و دیگر ادیان توحیدی که نشئت گرفته از شریعت ابراهیم علیه‌السلام است نیز فهمیده می‌شود، زیرا خداوند از سویی دو **پیامبر** خود را مأمور کرده است تا مقدمات این عبادت را فراهم سازند و از سوی دیگر، خانه خود را که بهترین مکان در روی زمین است، جایگاه این عبادت قرار داده است.

← عبادت حضرت مریم در مسجدالاقصی

شاید بتوان اقامت و عبادت **مریم** علیها السلام در **مسجدالاقصی** را نیز از مصادیق اعتکاف برشمرد، زیرا مادر آن حضرت **نذر** کرد که **مریم** را **وقف** عبادت خدا کند.
[۱۰] جامع البیان مج ۳، ج ۳، ص ۳۱۹-۳۲۰.

«إِذ قَالَتْ امْرَأَتُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَدَرْتُ لَكَ مَا فِی بَطْنِي مُحَرَّرًا...»

[۱۱] آل‌عمران/سوره ۳، آیه ۳۵

و پس از **بلوغ**، سرپرست او (**زکریا**) علیه‌السلام برای وی جایگاهی در مسجدالاقصی آماده کرد، تا به عبادت بپردازد.
سپس **مریم** در مسجد اقامت گزید و به عبادت پرداخت

[۱۲] مجمع البیان، ج ۲، ص ۷۴۰.

[۱۳] روض الجنان، ج ۴، ص ۲۹۷-۲۹۸.

که از نزد خدا با طعام‌های بهشتی پذیرایی می‌شد: «كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَمْرِئُؤُمَّ إِنِّي لَكَ هَذَا فَاَلْتِ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ».
[۱۴] آل‌عمران/سوره ۳، آیه ۳۷.

← اعتکاف بت پرستان

از برخی آیات استفاده می‌شود که توقف نزد **بتها** و عبادت آنها، در آیین‌های **بت پرستی** نیز رواج داشته است. در آیه ۵۲ انبیاء

[۱۵] انبیاء/سوره ۲۱، آیه ۵۲.

حضرت ابراهیم، **آزر** و قومش را به سبب عبادت بتها و ملازمت با آنها **نکوهش** کرده است: «إِذ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَائِلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاقِفُونَ». در معنای «عاکفون» گفته‌اند که بت پرستان در **بتکده‌ها** ملازم بتها بودند و آنها را عبادت می‌کردند.

[۱۶] الکشاف، ج ۳، ص ۱۲۱.

[۱۷] التفسیر الکبیر، ج ۲۲، ص ۱۸۱.

[۱۸] مجمع البیان، ج ۷، ص ۸۳.

آیه ۱۲۸ اعراف

[۱۹] اعراف/سوره ۷، آیه ۱۲۸.

گزارش کرده که **بنی‌اسرائیل** پس از عبور از **دریا** با بت پرستانی مواجه شدند که سر بر آستان بتان خود داشتند: «وَجُوزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ التَّحْرَ قَاتُوا عَلَي قَوْمِ يَعْكُفُونَ عَلَي اصْنَامٍ لَهُمْ...»؛ همچنین در آیه ۹۱ طه داستان بنی‌اسرائیل آمده است که پس از رفتن **موسی** علیه السلام به **کوه طور**، در اطراف **گوساله** **سامری** وقوف کرده و به **پرستش** پرداختند: «قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاقِبِينَ حَتَّىٰ يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَىٰ»

[۲۰] طه/سوره ۲۶، آیه ۹۱.

اعتکاف در اسلام

در اسلام نیز همچون شرایع پیشین، سنت اعتکاف وجود داشته و مسلمانان به این عبادت **ترغیب** و **تشویق** شده‌اند.

← آیات دال بر اعتکاف

از آیه ۱۸۷ بقره

[۲۱] بقره/سوره ۲، آیه ۱۸۷.

که در آن به برخی احکام اعتکاف اشاره شده است: «وَلَا تُبْشِرُوهُنَّ وَإِنَّهُنَّ عَلَيْكُمْ فِي الْمَسْجِدِ» نیز آیه ۱۲۵ بقره

[۲۲] بقره/سوره ۲، آیه ۱۲۵.

مشروعیت این عمل در **اسلام** استفاده می‌شود.

← روایات اعتکاف

همچنین از روایاتی که به جا آوردن این عمل را به پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله مستند می‌کند و **مزد و پاداش** فراوانی برای آن برشمرده است نیز **جواز**، بلکه **استحباب** آن در اسلام استفاده می‌شود؛ از جمله در روایتی آمده که پیامبر پس از ورود به **مدینه**، ابتدا در دهه نخست **ماه رمضان** و سپس در دهه دوم و در سال دیگر در دهه سوم، در مسجد اعتکاف کردند و از آن پس پیوسته در سومین دهه ماه رمضان، معتکف می‌شدند. [۲۴] جامع احادیث الشیعه ج ۱۱، ص ۷۶۳.

زمان اعتکاف

اعتکاف به نظر **فقه‌های اسلامی** در همه ایام سال به جز روزهایی که در آن روزه **حرام** شده جایز است. با فضیلت‌ترین زمان برای اعتکاف، **ماه مبارک رمضان** به ویژه دهه آخر آن است.

[۲۵] العروة الوثقی ج ۲، ص ۲۴۶.

[۲۶] مستمسک العروة، ج ۸، ص ۵۲۶-۵۲۸.

حکم تکلیفی اعتکاف

اعتکاف در اصل **شرع**، **مستحب** است، اما به وسیله نذر، **عهد**، **قسم** و **شرط ضمن عقد** لازم مانند **اجاره** و مانند آن، **واجب** می‌شود. [۲۷] العروة الوثقی ج ۲، ص ۲۴۶.

شرایط و احکام اعتکاف

افزون بر **شرایط عامه تکلیف و نیت**

[۲۸] جواهرالکلام، ج ۱۷، ص ۱۶۱.

[۲۹] الفقه الاسلامی، ج ۲، ص ۱۷۶۱-۱۷۶۲.

برای معتکف، اعتکاف شرایط و احکام دیگری نیز دارد، از جمله:

← روزه

فقه‌های امامیه، با استناد به **روایات**، **روزه** (اعم از واجب و مستحب) را از شرایط اعتکاف می‌دانند.

[۳۰] الخلاف، ج ۲، ص ۲۳۷.

[۳۱] جواهرالکلام، ج ۱۷، ص ۱۶۴.

← مستندات روزه در اعتکاف

برخی اعتکاف پیامبر در **ماه رمضان** را دلیل دیگری بر این امر دانسته‌اند.

[۳۲] جواهرالکلام، ج ۱۷، ص ۱۶۴.

به نظر بعضی ظاهر آیه ۱۸۷ بقره

[۳۳] بقره/سوره ۲، آیه ۱۸۷.

نیز **اشعار** به این امر دارد، زیرا مخاطبان **نهی** از **آمیزش**، در این آیه روزه داران هستند: «تُمْرُ اِتْمُوا الصَّيَامَ اِلَى الْاَيْلِ وَلَا تُبْشِرُوهُنَّ وَاَنْتُمْ عِڪْفُونَ فِى الْمَسْجِدِ». بنابراین آیه، اعتکاف تنها برای روزه داران جایز است و جواز آن برای غیر روزه‌داران نیازمند دلیل است.

[۳۴] مسالک الافهام، ج ۱، ص ۳۵۴.

البته گروهی از فقه‌های **اهل سنت** اعتکاف را بدون روزه نیز جایز می‌دانند.

[۳۵] الخلاف، ج ۲، ص ۲۳۸.

[۳۶] الفقه الاسلامی، ج ۳، ص ۱۷۶۲.

← سه روز ماندن در مسجد

حداقل اعتکاف به نظر **امامیه** سه روز

[۳۷] جواهرالکلام، ج ۱۷، ص ۱۶۶.

و به نظر برخی از **علمای اهل سنت** یک شبانه روز است. برخی دیگر با استناد به اطلاق آیه ۱۸۷ بقره

[۳۸] بقره/سوره ۲، آیه ۱۸۷.

مدت زمانی کوتاه را که **وقوف** بر آن صدق کند، کافی دانسته‌اند.

[۳۹] احکام القرآن، ج ۱، ص ۳۳۶.

[۴۰] تفسیر قرطبی، ج ۲، ص ۲۲۲.

[۴۱] الفقه الاسلامی، ج ۲، ص ۱۷۵۲.

← اعتکاف در مسجد و عدم خروج از آن

شرط دیگر، انجام دادن این عبادت در مسجد است. همه **علمای اسلامی** به جز **حنفیان** که اعتکاف زن را در خانه‌اش جایز دانسته‌اند

[۴۲] الفقه الاسلامی، ج ۲، ص ۱۷۶۲.

بر این شرط اتفاق نظر دارند.

[۴۳] الفقه الاسلامی، ج ۳، ص ۱۷۶۲.
[۴۴] جواهر الکلام، ج ۱۷، ص ۱۷۰.

← ← مستندات اعتکاف در مسجد

مستند امامیه در این شرط روایات است؛ اما گروهی از **عالمان اهل سنت** آن را از جمله «... وَاَنْتُمْ عِکْفُونَ فِی الْمَسْجِدِ» (بقره/۱۸۷) [۴۵] بقره/سوره ۲، آیه ۱۸۷.

استفاده کرده‌اند.

[۴۶] تفسیر قرطبی، ج ۲، ص ۲۲۲.

در ردّ این استناد گفته شده که آیه فقط بر **حرم** مباشرت با **زنان** در حال اعتکاف در مسجد، **دلالت** دارد؛ نه بر شرطیت مسجد در اعتکاف. [۴۷] مسالک الافهام، ج ۱، ص ۳۵۰.

← ← مقصود از مسجد

در اینکه مقصود از **مسجد** چه مسجدی است، بین علمای اسلامی اختلاف است؛ از ظاهر جمله «... وَاَنْتُمْ عِکْفُونَ فِی الْمَسْجِدِ...» [۴۸] بقره/سوره ۲، آیه ۱۸۷.

جواز اعتکاف در هر مسجدی استفاده می‌شود،

[۴۹] مسالک الافهام، ج ۱، ص ۳۵۱.

زیرا «المساجد» **عام** و شامل همه مساجد است؛ ولی امامیه با استناد به روایات، **عموم** آیه را به **مساجد چهارگانه**، یعنی **مسجد الحرام**، **مسجد النبی**، **مسجد کوفه** و **مسجد بصره**

[۵۰] الخلاف، ج ۲، ص ۲۲۷.

[۵۱] جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۶۱-۱۷۳.

و **مسجد جامع** هر شهر

[۵۲] کنزالعرفان، ج ۱، ص ۲۱۶.

[۵۳] جواهر الکلام، ج ۱۷، ص ۱۷۱.

تخصیص زده‌اند.

نظر گروهی از اهل سنت نیز همین است؛

[۵۴] تفسیر قرطبی، ج ۲، ص ۲۲۲.

ولی عده‌ای از **فقه‌های فریقین**، بر مساجد فوق، مساجد دیگر افزوده‌اند.

[۵۵] کنزالعرفان، ج ۱، ص ۲۱۶.

[۵۶] مسالک الافهام، ج ۱، ص ۳۵۱.

[۵۷] الفقه الاسلامی ج ۳، ص ۱۷۵۲-۱۷۵۶.

شایان ذکر است که حضور در مسجد و خارج نشدن از آن در مدت اعتکاف، جز برای کارهای ضروری و **رفع حاجت**، **لازم** است.

[۵۸] جواهر الکلام، ج ۱۷، ص ۱۷۶-۱۷۷.

← ← اجتناب از مباشرت با زنان

اجتناب از مباشرت با زنان شرط دیگر اعتکاف می‌باشد.

[۵۹] شرایع الاسلام، ج ۱، ص ۲۱۹.

← ← مستندات این شرط

قرآن مباشرت با زنان را بر **معتکف** ممنوع کرده است: «وَلَا تُبْشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عِکْفُونَ فِی الْمَسْجِدِ». [۶۰] بقره/سوره ۲، آیه ۱۸۷.

افزون بر آیه فوق، روایات **مستفیض** نیز بر این امر دلالت دارد.

[۶۱] جامع احادیث الشیعه، ج ۱۱، ص ۷۸۰.

[۶۲] وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۵۴۵.

به نظر علمای امامیه آیه و روایات پیش گفته **شمول** داشته و هرگونه **لمس**، **تقبیل** و **تماس** شهوت آمیز را نیز در بر می‌گیرد،

[۶۳] کنزالعرفان، ج ۱، ص ۲۱۶.

[۶۴] جواهر الکلام، ج ۱۷، ص ۱۹۹-۲۰۰.

هرچند برخی از امامیه و جمعی از اهل سنت، انصراف آیه را به آمیزش دانسته و سرایت آن به مقدمات مذکور را بعید می‌دانند،

[۶۵] مسالک الافهام، ج ۱، ص ۲۵۰.

بلکه رد کرده‌اند؛

[۶۶] احکام القرآن، ج ۱، ص ۳۳۹.

[۶۷] الفرقان، ج ۲، ص ۷۲.

همچنین از اینکه در آیه مورد بحث، قرآن مباشرت با زنان در شبهای ماه رمضان را برای روزه‌داران روا شمرده: «فَالنَّ بَشِيرُوهُنَّ» و سپس معتکفان را از این عمل منع کرده است: «وَلَا تُبْشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عِکْفُونَ فِی الْمَسْجِدِ»

[۶۸] بقره/سوره ۲، آیه ۱۸۷.

به دست می‌آید که آمیزش در شبهای اعتکاف نیز بر معتکف **حرام** است.

[۶۹] المیزان، ج ۲، ص ۴۹.

[۷۰] راهنما، ج ۱، ص ۶۱۰.

فقه‌های فریقین نیز بر همین رأی هستند.

[۷۱] جواهر الکلام، ج ۱۷، ص ۲۰۴-۲۰۵.

← دیگر شرایط اعتکاف

عقل، اسلام، قصد قربت، اذن مولا برای مملوک و اذن شوهر برای زن و اذن پدر و مادر برای فرزند در صورت اذیت شدن پدر و مادر، از دیگر شرایط **صحت** اعتکاف است.
همچنین بر شرط بودن **ایمان** در صحت همه عبادت‌ها از جمله اعتکاف، ادعای **اجماع** شده است.
[۷۳] جواهر الکلام، ج ۱۵، ص ۶۳.
[۷۴] مستمسک العروة، ج ۸، ص ۵۳۹.

احکام اعتکاف

اعتکاف دارای احکام گوناگونی است که به آنها اشاره می‌شود.

← روزه اعتکاف

روزه از شرایط اصلی اعتکاف است که اعتکاف بدون آن صحیح نمی‌باشد.

← عدم شرطیت قصد اعتکاف در روزه

در روزه اعتکاف، قصد اعتکاف شرط نیست، بلکه روزه ماه رمضان یا **روزه نذری** و مانند آن نیز کفایت می‌کند.
[۷۵] مستند الشیعة، ج ۱۰، ص ۵۴۵.

← بطلان اعتکاف بدون روزه ولو با عذر

در صورت صحیح نبودن روزه- به جهت زمان مانند اعیاد **قربان** و **فطر** و یا به جهت شخص مانند **حائض، نفساء، بیمار و مسافر**- اعتکاف نیز صحیح نیست.
[۷۶] مستند الشیعة، ج ۱۰، ص ۵۴۶.

← شروع و پایان اعتکاف

شب‌های دوم و سوم از سه روز اعتکاف، جزء مدت اعتکاف است و به قول مشهور، شب اول جزء آن نیست. از این رو، مدت اعتکاف از **طلوع فجر** روز اول تا **غروب** روز سوم است.
[۷۷] مستند الشیعة، ج ۱۰، ص ۵۴۷-۵۴۹.
[۷۸] جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۱۶۶-۱۶۸.

← ناتمام گذاشتن اعتکاف

ناتمام گذاشتن اعتکاف واجب، در صورتی که وقتش معین باشد، جایز نیست، اما در این که ناتمام گذاشتن چنین اعتکافی، در صورتی که وقتش معین نباشد، و نیز ناتمام گذاشتن اعتکاف مستحب، به طور مطلق جایز است یا به طور مطلق جایز نیست و یا در دو روز اول جایز است و پس از آن جایز نیست، اختلاف است؛ هر چند قول اخیر، مشهور است.
[۷۹] مستند الشیعة ج ۱۰، ص ۵۶۱-۵۶۳.
[۸۰] مستمسک العروة ج ۸، ص ۵۶۰.

← خروج از مسجد به هنگام ضرورت

خروج از مسجد به هنگام ضرورت- مانند **تخلی، غسل جنابت و استحاضه** و دیگر **غسل‌های واجب**- و نیز انجام اموری مانند برطرف کردن حاجت **مؤمنان، تشییع جنازه و عیادت بیمار** جایز است.
[۸۱] جواهر الکلام، ج ۱۷، ص ۱۸۰-۱۸۲.
در صورت خروج از مسجد، نماز خواندن جز در **مگه**، و نیز زیر **سایه** نشستن جایز نیست.
[۸۲] مستند الشیعة ج ۱۰، ص ۵۶۰.

محرمات اعتکاف

آمیزش با **همسر**، و به قول مشهور، لمس کردن و **بوسیدن** او با **شهوت**، بوییدن **عطر، گل** و **گیاهان** خوش‌بو به قول مشهور، **مجادله** با دیگران در امور دنیوی و دینی به قصد فضل‌فروشی و **غلبه**، و **خرید و فروش**، در **شب و روز**، بر معتکف **حرام** است.
[۸۳] جواهر الکلام، ج ۱۷، ص ۱۹۹-۲۰۴.

اسباب بطلان اعتکاف

اسباب مختلفی باعث **بطلان** اعتکاف می‌شود که به آنها اشاره می‌شود.

← مبطل اعتکاف بودن مبطلات روزه

آنچه روزه را باطل می‌کند، اعتکاف را نیز باطل می‌کند.
[۸۴] جواهر الکلام، ج ۱۷، ص ۲۰۷.

← آمیزش در شب

همچنین آمیزش در شب، موجب بطلان اعتکاف است.
[۸۵] مستند الشیعة، ج ۱۰، ص ۵۷۱.

← ارتکاب دیگر محرمات

در بطلان آن به سبب ارتکاب دیگر محرمات یاد شده، اختلاف است.
[۸۶] مستند الشیعة، ج ۱۰، ص ۵۶۸.
[۸۷] العروة الوثقی، ج ۲، ص ۲۶۰.

آثار بطلان اعتکاف

بطلان اعتکاف آثاری از قبیل **فضا** و در برخی موارد **کفاره** که به آنها اشاره می‌شود.

← اعتکاف معین و غیرمعین و مستحب

اگر اعتکاف باطل شده، **واجب معین** باشد، قضای آن، و اگر **غیر معین** باشد، **اعاده** آن واجب است.
همچنین اگر **اعتکاف مستحب** باشد و پس از گذشت دو روز باطل شود، بنابر قول به **وجوب اعتکاف مستحبی** بعد از گذشت دو روز، قضای آن **واجب** است.
[۸۸] العروة الوثقی، ج ۲، ص ۲۶۰.

← بطلان اعتکاف به وسیله آمیزش

باطل کردن **اعتکاف واجب** به وسیله آمیزش، حتی در شب، موجب ثبوت کفاره است و آن، به قول مشهور، کفاره روزه ماه رمضان یعنی آزاد کردن **برده** یا دو ماه روزه گرفتن و یا **اطعام** شصت **فقیر** است.

← بطلان اعتکاف به سبب دیگر محرمات

در ثبوت کفاره به سبب ارتکاب دیگر محرمات یاد شده، اختلاف است.

← بطلان اعتکاف به سبب بطلان روزه

اگر اعتکاف در روزه ماه رمضان یا قضای روزه ماه رمضان پس از **زوال** به سبب **جماع** کردن باطل شود، دو کفاره ثابت می‌گردد؛ یکی برای باطل کردن اعتکاف و دیگری برای باطل کردن روزه.
[۸۹] العروة الوثقی، ج ۲، ص ۲۶۱.

پانویس

- ↑ مجمع البحرين، ج ۲، ص ۲۳۹.
- ↑ تاج العروس، ج ۱۲، ص ۳۹۶-۳۹۷.
- ↑ لسان العرب، ج ۹، ص ۳۴۰-۳۴۱، «عکف».
- ↑ مفردات، ص ۵۷۹، «عکف».
- ↑ جواهر الکلام، ج ۱۷، ص ۱۵۹.
- ↑ العروة الوثقی، ج ۲، ص ۷۵.
- ↑ راهنما ج ۱، ص ۳۹۹.
- ↑ بقره/سوره ۲، آیه ۱۲۵
- ↑ التفسیر الکبیر ج ۲، ص ۲۷۶.
- ↑ جامع البیان مج ۲، ج ۲، ص ۲۱۹-۲۲۰.
- ↑ آل عمران/سوره ۳، آیه ۲۵
- ↑ مجمع البیان، ج ۲، ص ۷۴۰.
- ↑ روض الجنان، ج ۴، ص ۲۹۷-۲۹۸.
- ↑ آل عمران/سوره ۳، آیه ۳۷.
- ↑ انبیاء/سوره ۲۱، آیه ۵۲.
- ↑ الکشاف، ج ۳، ص ۱۲۱.
- ↑ التفسیر الکبیر، ج ۲۲، ص ۱۸۱.
- ↑ مجمع البیان، ج ۷، ص ۸۲.
- ↑ اعراف/سوره ۷، آیه ۱۲۸.
- ↑ طه/سوره ۲۰، آیه ۹۱.
- ↑ بقره/سوره ۲، آیه ۱۸۷.
- ↑ بقره/سوره ۲، آیه ۱۲۵.

٣٣. ↑ جواهرالكلام ج١٧، ص١٦٠.
٣٤. ↑ جامع احاديث الشيعة ج١١، ص٧٦٢.
٣٥. ↑ العروة الوثقى ج٣، ص٣٤٦.
٣٦. ↑ مستمسك العروة، ج٨، ص٥٢٦-٥٣٨.
٣٧. ↑ العروة الوثقى ج٣، ص٣٤٦.
٣٨. ↑ جواهرالكلام، ج١٧، ص١٦١.
٣٩. ↑ الفقه الاسلامى، ج٣، ص١٧٦٢-١٧٦٣.
٣٠. ↑ الخلاف، ج٣، ص٣٣٧.
٣١. ↑ جواهرالكلام، ج١٧، ص١٦٤.
٣٢. ↑ جواهرالكلام، ج١٧، ص١٦٤.
٣٣. ↑ بقره/سوره٢، آيه١٨٧.
٣٤. ↑ مسالك الافهام، ج١، ص٣٥٤.
٣٥. ↑ الخلاف، ج٣، ص٣٢٨.
٣٦. ↑ الفقه الاسلامى، ج٣، ص١٧٦٢.
٣٧. ↑ جواهر الكلام، ج١٧، ص١٦٦.
٣٨. ↑ بقره/سوره٢، آيه١٨٧.
٣٩. ↑ احكام القرآن، ج١، ص٣٣٦.
٤٠. ↑ تفسير قرطبي، ج٣، ص٣٢٢.
٤١. ↑ الفقه الاسلامى، ج٣، ص١٧٥٢.
٤٢. ↑ الفقه الاسلامى، ج٣، ص١٧٦٢.
٤٣. ↑ الفقه الاسلامى، ج٣، ص١٧٦٢.
٤٤. ↑ جواهر الكلام، ج١٧، ص١٧٠.
٤٥. ↑ بقره/سوره٢، آيه١٨٧.
٤٦. ↑ تفسير قرطبي، ج٣، ص٣٢٢.
٤٧. ↑ مسالك الافهام، ج١، ص٣٥٠.
٤٨. ↑ بقره/سوره٢، آيه١٨٧.
٤٩. ↑ مسالك الافهام، ج١، ص٣٥١.
٥٠. ↑ الخلاف، ج٣، ص٣٢٧.
٥١. ↑ جواهر الكلام ج١٧، ص١٦١-١٧٣.
٥٢. ↑ كنزالعرفان، ج١، ص٢١٦.
٥٣. ↑ جواهرالكلام، ج١٧، ص١٧١.
٥٤. ↑ تفسير قرطبي، ج٣، ص٣٢٢.
٥٥. ↑ كنزالعرفان، ج١، ص٢١٦.
٥٦. ↑ مسالك الافهام، ج١، ص٣٥١.
٥٧. ↑ الفقه الاسلامى ج٣، ص١٧٥٢-١٧٥٦.
٥٨. ↑ جواهرالكلام، ج١٧، ص١٧٦-١٧٧.
٥٩. ↑ شرايع الاسلام، ج١، ص٢١٩.
٦٠. ↑ بقره/سوره٢، آيه١٨٧.
٦١. ↑ جامع احاديث الشيعة، ج١١، ص٧٨٠.
٦٢. ↑ وسائل الشيعة، ج١٠، ص٥٤٥.
٦٣. ↑ كنزالعرفان، ج١، ص٢١٦.
٦٤. ↑ جواهرالكلام، ج١٧، ص١٩٩-٢٠٠.
٦٥. ↑ مسالك الافهام، ج١، ص٣٥٠.
٦٦. ↑ احكام القرآن، ج١، ص٣٣٩.
٦٧. ↑ الفرقان، ج٣، ص٧٢.
٦٨. ↑ بقره/سوره٢، آيه١٨٧.
٦٩. ↑ الميزان، ج٣، ص٤٩.
٧٠. ↑ راهنما، ج١، ص٦١٠.
٧١. ↑ جواهرالكلام، ج١٧، ص٢٠٤-٢٠٥.
٧٢. ↑ الفقه الاسلامى، ج٣، ص١٧٧٧.
٧٣. ↑ جواهر الكلام، ج١٥، ص٦٢.
٧٤. ↑ مستمسك العروة، ج٨، ص٥٣٩.
٧٥. ↑ مستند الشيعة، ج١٠، ص٥٤٥.
٧٦. ↑ مستند الشيعة، ج١٠، ص٥٤٦.
٧٧. ↑ مستند الشيعة، ج١٠، ص٥٤٧-٥٤٩.
٧٨. ↑ جواهر الكلام ج١٧، ص١٦٦-١٦٨.
٧٩. ↑ مستند الشيعة ج١٠، ص٥٦١-٥٦٣.
٨٠. ↑ مستمسك العروة ج٨، ص٥٦٠.
٨١. ↑ جواهر الكلام، ج١٧، ص١٨٠-١٨٢.
٨٢. ↑ مستند الشيعة ج١٠، ص٥٦٠.
٨٣. ↑ جواهر الكلام، ج١٧، ص١٩٩-٢٠٤.
٨٤. ↑ جواهر الكلام، ج١٧، ص٢٠٧.
٨٥. ↑ مستند الشيعة، ج١٠، ص٥٧١.
٨٦. ↑ مستند الشيعة، ج١٠، ص٥٦٨.
٨٧. ↑ العروة الوثقى، ج٢، ص٢٦٠.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بيت، ج ١، ص ٥٩٨-٦٠٠.